

บทบาทสตรีในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและศิลป์
: กรณีศึกษา ลาวัญย์ ดาวราย

นางสาว สุธาสินี ทองชั้น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2544
ISBN 974-17-0172-1
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLES OF WOMEN AS ART TEACHERS AND ARTISTS
: A CASE STUDY OF LAWAN DOARAI

Miss Sutasinee Thongchant

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education

Department of Art Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0172-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทสตรีในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและศิลป์ : กรณีศึกษา
ลาวัญญ์ ดาวราย

โดย

นางสาว สุธาสินี ทองชั้น

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

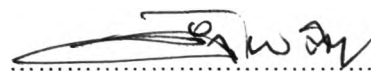
อาจารย์ที่ปรึกษา

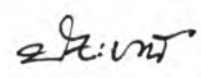
รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ

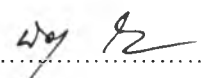
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. จำไพ ตรีรัตนสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิตา ชูโต)

สุธาสินี ทองชั้น : บทบาทสตรีในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและศิลปิน : กรณีศึกษา ลาวันย์ ดาวราย. (ROLES OF WOMEN AS ART TEACHERS AND ARTISTS : A CASE STUDY OF LAWAN DOARAI) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ, 164 หน้า. ISBN 974-17-0172-1.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทสตรีในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและศิลปินเป็นกรณีศึกษาของ ลาวันย์ ดาวราย โดยแบ่งประเด็นที่จะศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นคือ ประวัติชีวิตโดยทั่วไป บทบาทของการเป็นอาจารย์สตรีที่สอนศิลปะในระดับมหาวิทยาลัย และบทบาทของการเป็นศิลปินสตรี วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับประวัติชีวิต การให้กรณีศึกษาอธิบายและให้ความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของตน และทัศนคติของกรณีศึกษาต่อการเป็นผู้หญิงในวงการศิลปะ การวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาเชิงเอกสารด้วย เช่น จากข่าว บทความ บทสัมภาษณ์ และสูจิบัตรแสดงงานศิลปะ เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า ด้านบทบาทของการเป็นอาจารย์สตรีที่สอนศิลปะในระดับมหาวิทยาลัย ลาวันย์มีบทบาทที่โดดเด่นมากที่สุดคือบทบาทในการสอน ลาวันย์เป็นอาจารย์สตรีคนแรกในคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร นอกจากนี้ยังเผยแพร่ความทางศิลปะผ่านการสอนทางโทรทัศน์และเขียนบทความเกี่ยวกับศิลปะในนิตยสารด้วย

ในส่วนของบทบาทการเป็นศิลปินสตรี ลาวันย์เป็นศิลปินสตรีรุ่นบุกเบิกของประเทศไทยที่เข้ามามีบทบาทในวงการศิลปะอย่างเด่นชัด ลาวันย์ได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีในฐานะศิลปินวาดภาพเหมือนบุคคล ในเรื่องประเด็นความแตกต่างระหว่างเพศพบว่าลาวันย์เคยประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าวบ้างในระหว่างที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยศิลปากร แต่ไม่เป็นอุปสรรคสำคัญในการประกอบอาชีพศิลปินแต่อย่างใด

ภาควิชา.....ศิลปศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต.....*สุธาสินี ทองชั้น*
สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ปิยะชาติ*
ปีการศึกษา.....2544.....

42838495 27 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: WOMEN / ARTIST / ART TEACHER

SUTASINEE THONGCHANT : ROLES OF WOMEN AS ART TEACHERS AND ARTISTS : A CASE STUDY OF LAWAN DOARAI.(THESIS TITLE) THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. PIYACHART SANGAROON, 164 pp. ISBN 974-17-0172-1.

This study focused on the roles of Lawan Doarai, emphasizing on the role of art teacher and artist in the position she holds within her gender. Using qualitative interview as a tool for data collecting. The interviews were particularly concerned with life history, the way the subject described and accounted for her career experiences and the attitude of being a woman in the art world. This study also applied documents research from newspaper, magazine, exhibition catalouge.

Being an art teacher, Lawan was considered the most outstanding as the first woman lecturer in faculty of painting and sculpture of Silpakorn University. She also taught art on television broadcasting and wrote articles about art as well as critics.

For the role of artist, Lawan was recognized as one of the women artists who were the pioneer groups in art community of Thailand. Lawan is fully accepted as a portrait artist. There was a fact that Lawan encountered some problems concerning gender differences during her study at Silpakorn University, however, those was not considered as an obstacle for her career.

Department.....Art Education..... Student's signature.....
Field of study.....Art Education..... Advisor's signature.....
Academic year.....2001.....

Handwritten signatures in Thai script

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลต่างๆที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในทุกๆอย่างมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ นิศา ชูโต ที่ให้ความกรุณาให้คำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. อำไพ ตริรัตนสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับข้อเสนอแนะและข้อคิดต่างๆเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.จิตติมา อมรพิเชษฐกุล อาจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์ ที่ได้กรุณาตรวจเครื่องมือการวิจัยและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ลาวัณย์ อุปอินทร์ ที่ให้ความกรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยนำเอาประวัติชีวิตและเรื่องราวของอาจารย์นำมาเขียนเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงสละเวลาให้สัมภาษณ์และให้ผู้วิจัยเข้าพบ และให้ข้อมูลอื่นๆอันสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณโชติวัฒน์ วนเมธิน ที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่นพี่ และรุ่นน้อง ทุกคน พี่วันทนา และท่านอื่นๆที่ได้เอ่ยนามในที่นี้

สุธาสินี ทองชั้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
1.5 การดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดสตรีนิยมและทฤษฎีเกี่ยวกับสตรีศึกษา.....	7
2.2 การวิจัยสตรีนิยม : ประเด็นและการประยุกต์ใช้ในทางศิลปศึกษา.....	13
2.3 บทบาทสตรีในวงการศิลปะ.....	16
2.4 บทบาทสตรีในสถานศึกษา.....	24
2.5 บทบาทสตรี หน้าที่การงาน และการสมรส.....	30
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	40
3.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	40
3.2 กลุ่มประชากรที่ศึกษา.....	40
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือการวิจัย.....	40
3.4 เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ.....	41
3.5 การดำเนินการวิจัย.....	42
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
5 สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	93
รายการอ้างอิง.....	112
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก.....	117
ภาคผนวก ข.....	119
ภาคผนวก ค.....	128
ภาคผนวก ง.....	140
ภาคผนวก จ.....	145
ประวัติผู้เขียน.....	164

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 งานประติมากรรมในงานครบรอบ 2 ปี 14 ตุลาคม 16.....	74
ภาพที่ 2 ภาพ ทำไม้.....	77
ภาพที่ 3 ภาพ ผู้หญิงเท่าเทียม.....	78
ภาพที่ 4 ภาพ วินัส.....	90